

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานสร้างสรรค์

การดำเนินการสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีการเรียงลำดับขั้นตอนการสร้างสรรค์เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายที่ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดไว้ โดยมีวิธีการดำเนินการสร้างสรรค์โดยละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล โดยรวบรวมจากข้อมูลเบื้องต้น 5 รายการ ได้แก่
 - 1.1 จิตรกรรมบาติก
 - 1.2 รูปแบบสีนิยมแบบอุดมคติ
 - 1.3 งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4 สีเส้นในสวนสวย
 - 1.5 ข้อมูลภาคสนาม
2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 เลือกสรรหาความเหมาะสมจากข้อมูลภาคสนาม และจัดลำดับความสำคัญภายในภาพ เช่น กลุ่มรูปทรงที่สมควรเป็นส่วนประธานหรือจุดเด่น กลุ่มรูปทรงส่วนรอง และกลุ่มรูปทรงส่วนประกอบ
 - 2.2 ทดลองพัฒนาเทคนิคจากเทคนิคดั้งเดิมของบาติกมาใช้วิธีการย้อมสีหลายชั้นเพื่อให้ได้ผลทางทัศนธาตุที่เป็นไปได้กับรูปแบบเหมือนจริง
3. ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้
 - 3.1 การทำภาพร่าง
 - 3.2 วัสดุ อุปกรณ์และการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์
 - 3.3 การร่างภาพลายเส้น
 - 3.4 การซิงผ้า
 - 3.5 การเก็บเส้นสี
 - 3.6 การระบายสี
 - 3.7 การเคลือบเทียน
 - 3.8 การขจัดเทียน

การทำภาพร่าง

การทำภาพร่างเพื่อเป็นต้นแบบทางความคิด ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในวิธีดำเนินการสร้างสรรค์ เพราะเป็นการนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ค้นคว้ามาถ่ายทอดออกเป็นภาพร่าง โดยอาศัยความรู้ทางองค์ประกอบศิลป์ที่มีรูปแบบและเนื้อหาประกอบกันเป็นหลักใหญ่ การทำภาพร่างมีขั้นตอน ดังนี้

วัสดุ อุปกรณ์ และการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์

1. วัสดุ อุปกรณ์ของการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมบาติก มีดังนี้

- 1.1 จินตัง ขนาดเบอร์ ss และเบอร์ s
 - 1.2 เทียนสำเร็จรูปสำหรับงานบาติก
 - 1.3 ผ้าปานมัดสลิน
 - 1.4 สีรีแอกทีฟ
 - 1.5 แปรงหรือฟูกันสำหรับระบายสีน้ำ
 - 1.6 ภาชนะสะแตนเลสสำหรับต้มเทียน
 - 1.7 เต้าไฟฟ้า
 - 1.8 กรอบไม้สำหรับชิงผ้า
 - 1.9 ขาเหล็กหรือที่รองรับกรอบไม้
 - 1.10 น้ำยาล้างผ้าขาว
 - 1.11 ภาชนะบรรจุสี
 - 1.12 กระบอกลี้น้ำ
 - 1.13 ถูมมือยางชนิดบาง
 - 1.14 หน้ากากอนามัย
 - 1.15 เตาไรต์และที่รองไรต์
 - 1.16 กระดาษปรู๊ฟ
 - 1.17 ดินสอ HB หรือ 2B
 - 1.18 ผ้าซับเทียน
- ### 2. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการใช้งานสะดวกและได้ทันที่
ดังนี้

2.1 การเตรียมสี สีที่ใช้สำหรับทำบาติกลายเขียนระบายสี คือสีรีแอกทีฟ ในการผสมสี เพื่อให้เกิดการทำปฏิกิริยาที่ควรใช้น้ำอุ่นในการผสม โดยสี 1 ช้อนชา ต่อน้ำ 2/3 แก้ว หรือ สี 10 กรัม ต่อน้ำ 300 CC. ละลายให้เข้ากัน ปริมาณของน้ำมีผลต่อความเข้มข้นของสีหากผสมน้ำ มากสีจะถูกเจือจางลง ค่าความเข้มข้นจะลดลง และต้องคำนึงไว้เสมอว่าสีที่เปียกจะมีความเข้มข้น และสดใสมากกว่าสีที่แห้งแล้ว ดังนั้นการทำความเข้าใจในจุดนี้จะทำให้ได้น้ำหนักสีใกล้เคียงกับความ ต้องการ เมื่อผสมสีได้แล้วให้บรรจุในกระปุกสีที่มีฝาเกลียว ขนาดพอเหมาะ เรียงลำดับเป็นน้ำหนักสี และจัดกลุ่มสีตามวรรณะ ซึ่งจะสะดวกต่อการใช้

ภาพที่ 21 ผสมผงสีกับน้ำอุ่นในปริมาณที่กำหนด

2.2 การเตรียมเทียน การเตรียมเทียนเป็นการละลายเทียนให้พร้อมใช้ ด้วยการใส่เทียนสำเร็จรูปสำหรับबाटกลงในภาชนะสเตนเลส ให้ความร้อนโดยใช้เตาไฟฟ้าปรับระดับ 2 หรือระดับความร้อนปานกลาง เมื่อเทียนละลายเป็นน้ำเทียนแล้วให้ปรับระดับความร้อนที่ระดับ 1 หรือระดับความร้อนต่ำสุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKAM UNIVERSITY

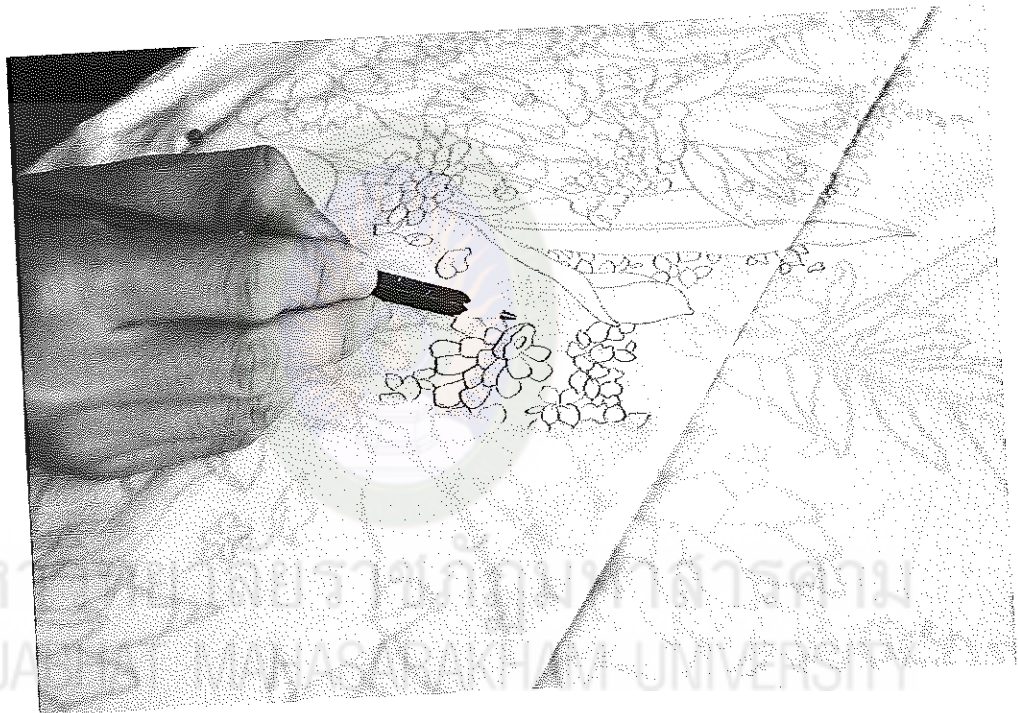
ภาพที่ 22 เทียนที่ละลายเป็นน้ำเทียนพร้อมใช้

2.3 การเตรียมน้ำยาล้างสี

การเตรียมน้ำยาล้างสี มีส่วนผสมคือ น้ำยาซักผ้าขาวกับน้ำเปล่า โดยใช้อัตราส่วน น้ำยาซักผ้าขาว ½ ฝาขวดต่อน้ำเปล่า 1,000 CC. แล้วบรรจุลงในกระบอกฉีดน้ำ

การร่างภาพลายเส้น

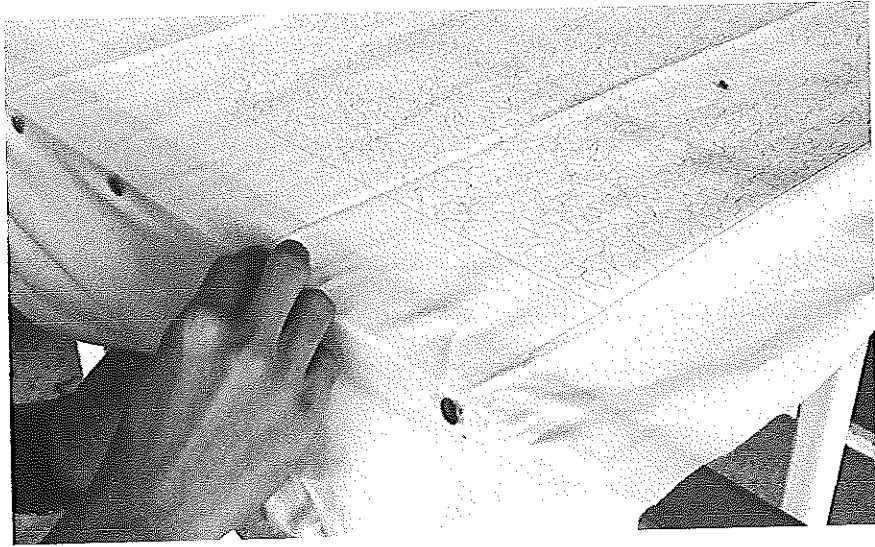
การร่างภาพลายเส้น เป็นการช่วยให้การเขียนเทียนสะดวกขึ้น ทำได้โดยวางผ้าทับลงบน ตันแบบที่ลงเส้นปากกาดำเอาไว้ หนีบผ้ากับกระดาษต้นแบบด้วยคลิปหรือก๊อตเข็มหมุด แล้วร่างเส้น ด้วยดินสอตามร่องรอยเส้นปากกาดำที่มองเห็นผ่านผ้าให้ชัดเจนและประณีตที่สุด

ภาพที่ 23 การร่างภาพลายเส้นลงบนผ้า

การชิงผ้า

การชิงผ้า ผู้สร้างสรรค์ต้องใช้กรอบไม้ที่มีขนาดใหญ่กว่าผลงานจริงด้านละประมาณ 10 ซม. โดยมากกรอบไม้จะทำจากไม้ยางหรือไม้สน ตอกยึดเป็นกรอบ 4 เหลี่ยมแข็งแรง วิธีการชิงผ้าทำได้โดย การใช้ตะปูหัวโต (หมุดจีน) ยึดผ้ากับกรอบไม้ทั้ง 4 ด้านให้ตึง และปักยึดให้ห่างกันประมาณ 10 ซม.

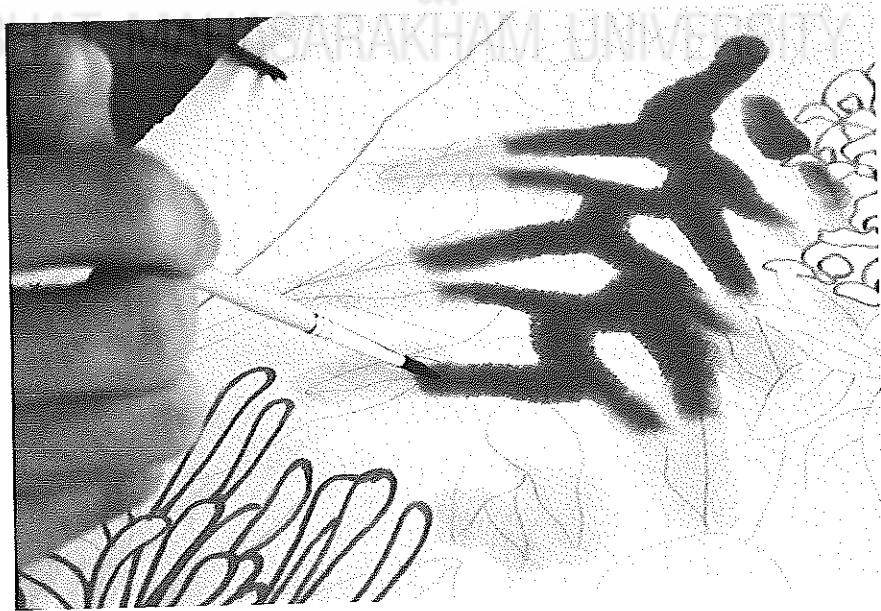

ภาพที่ 24 การชิงผ้าบนกรอบไม้

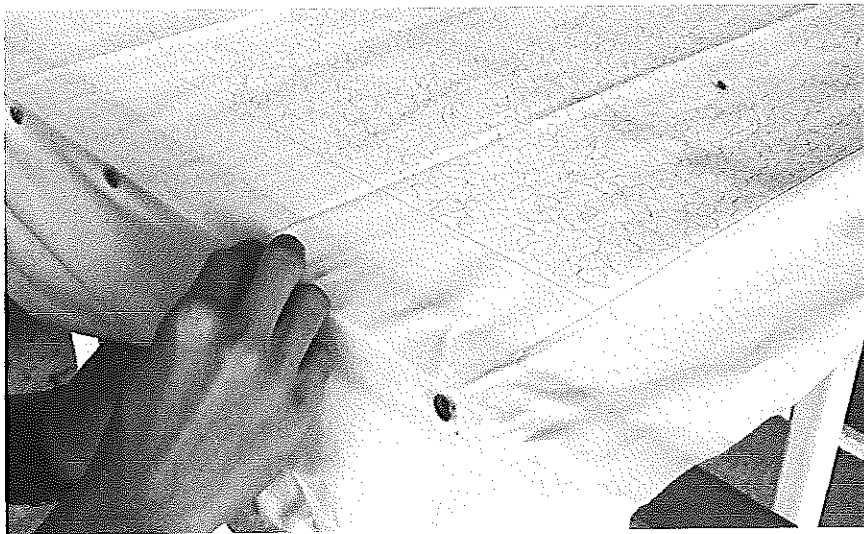
การเก็บเส้นสี

การเก็บเส้นสีเป็นการสร้างเส้นสีที่จะให้เป็นเส้นกันสีไปในตัว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระบายสีตามน้ำหนักสีให้เหมือนจริงตามธรรมชาติ ในรูปทรงหนึ่ง ๆ อาจมีหลายสี โดยให้ระบายสีที่อ่อนก่อนแล้วระบายสีที่เข้มกว่าตามไปก่อนที่สีแรกจะแห้ง วิธีนี้เรียกว่า วิธีการระบายแบบเปียกบนเปียก จากนั้นปล่อยให้สีแห้งสนิท

ภาพที่ 25 ระบายสีก่อนการเก็บเป็นเส้นสี

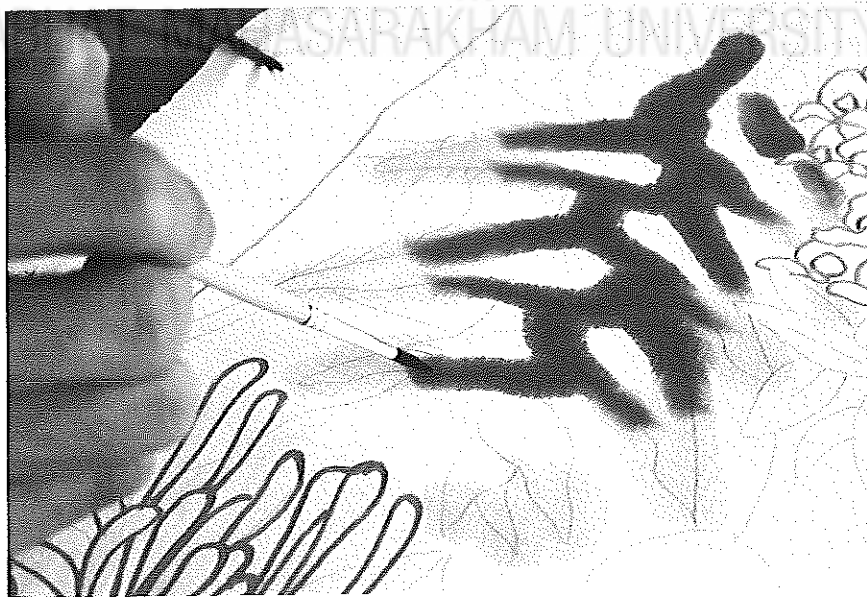

ภาพที่ 24 การชิงผ้าบนกรอบไม้

การเก็บเส้นสี

การเก็บเส้นสีเป็นการสร้างเส้นสีที่จะให้เป็นเส้นกันสีไปในตัว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระบายสีตามน้ำหนักสีให้เหมือนจริงตามธรรมชาติ ในรูปทรงหนึ่ง ๆ อาจมีหลายสี โดยให้ระบายสีที่อ่อนก่อนแล้วระบายสีที่เข้มกว่าตามไปก่อนที่สีแรกจะแห้ง วิธีนี้เรียกว่า วิธีการระบายแบบเปียกบนเปียก จากนั้นปล่อยให้สีแห้งสนิท

ภาพที่ 25 ระบายสีก่อนการเก็บเป็นเส้นสี

2. เดินเส้นเพื่อเก็บเส้นเทียน โดยใช้จันทิงขนาดเบอร์ ss แซ่ส่วนที่เป็นกระเปาะทองเหลืองในน้ำเทียนสักครู่ แล้วตักน้ำเทียนขึ้นมาพอประมาณ เช็ดซับน้ำเทียนที่เกาะอยู่รอบ ๆ กระเปาะทองเหลืองด้วยผ้า จากนั้นเดินเส้นเทียนทับสีที่แห้งสนิทแล้วตามรอยเส้นดินสอที่ได้ร่างไว้ โดยพยายามบังคับเส้นเทียนให้ได้ขนาดไม่น้อยกว่า 2 มม. หากเส้นเทียนขนาดเล็กกว่านี้ประสิทธิภาพการกันสีจะด้อยลงไป และการบังคับเส้นเทียนให้เส้นมีขนาดเล็กสม่ำเสมอเช่นนั้น อุณหภูมิของเทียนจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันกับขนาดของเส้นเทียน หากเทียนร้อนมากจะส่งผลให้หัวกับท้ายของเส้นเทียนจะมีขนาดโตกว่าเส้นปกติ ดังนั้นจึงต้องปรับระดับความร้อนของเตาไฟฟ้าให้อยู่ในระดับ 1 หรือระดับต่ำสุด

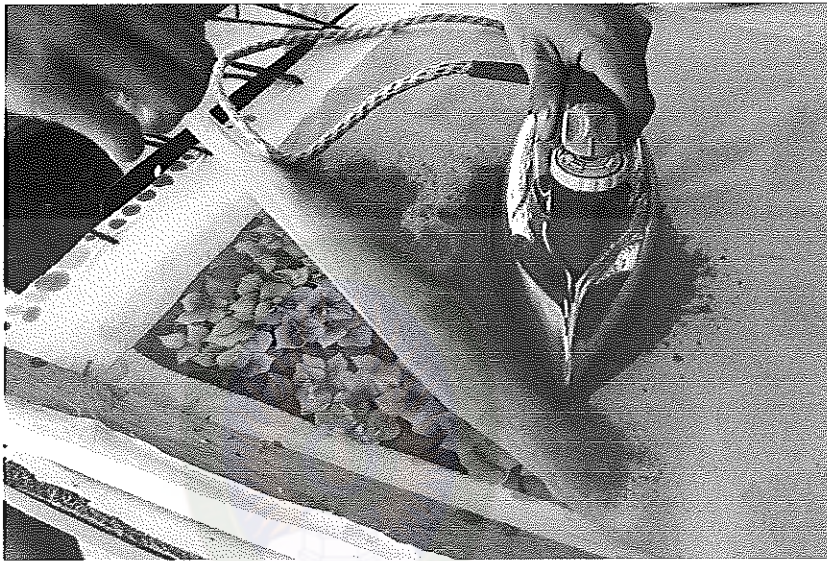

ภาพที่ 26 เดินเส้นเทียนทับสีเพื่อเก็บเป็นเส้นสี

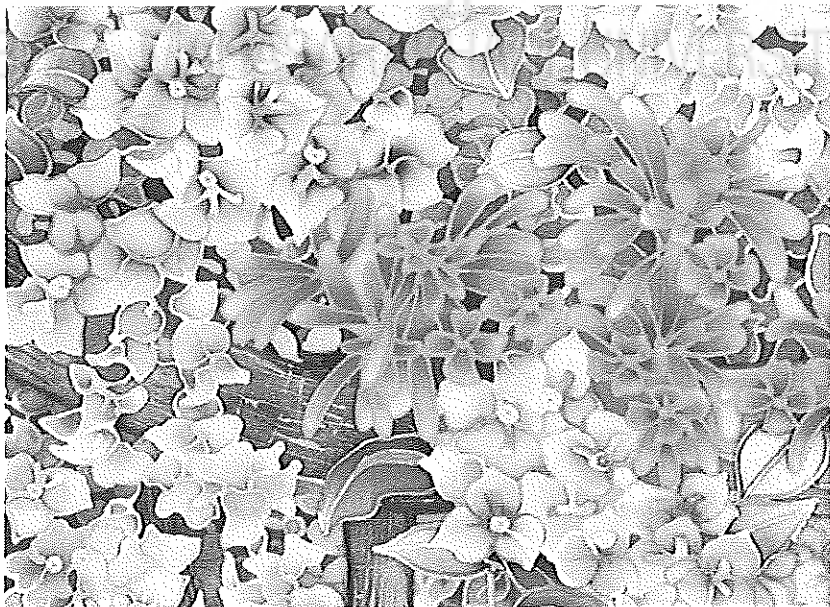
3. ล้างสีส่วนเกินออก ทำได้โดยวางกรอบผ้าราบลงกับพื้นแล้วใช้น้ำยาล้างสีที่เตรียมไว้แล้วในกระบอกฉีดมาฉีดบริเวณส่วนของสีที่เกินออกมาจากเส้นเทียนให้ทั่ว ทิ้งไว้ประมาณ 10 - 15 นาที แล้วตั้งกรอบผ้าขึ้นใช้น้ำเปล่าจากสายยางฉีดล้างเบา ๆ หากพบว่ายังมีสีค้างอยู่มาก ให้ทำการล้างสีซ้ำอีกรอบก็ได้

การจัดเทียบ

การจัดเทียบทำได้โดยวางกระดาษปรีฟบนที่รองรีด 2 แผ่น แล้ววางผลงานที่จะจัดเทียบออกตามลงไปจากนั้นวางกระดาษปรีฟทับบนผ้า 1 ชั้น ใช้เตารีดรีดบนกระดาษเพื่อให้กระดาษจับเทียบออกจากผ้าให้หมดจด อาจมีการเปลี่ยนกระดาษปรีฟเมื่อมีเทียบซึมติดกระดาษมากแล้ว และไม่ควรรใช้กระดาษหนังสือพิมพ์แทนกระดาษปรีฟ เพราะอาจจะทำให้หมึกพิมพ์หลุดออกมาเปื้อนผลงานได้

ภาพที่ 30 การรีดเทียบออกจากผ้า

ภาพที่ 31 รายละเอียดผลงาน 1

ภาพที่ 32 รายละเอียดผลงาน 2

ภาพที่ 33 รายละเอียดผลงาน 3

ภาพที่ 34 ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์